

Розробники:

УДУ імені Михайла Драгоманова (**Ірина МАКАРЕНКО** кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри освіти дорослих Українського державного університету імені Михайла Драгоманова);

УДУ імені Михайла Драгоманова (**Інна ІВЖЕНКО**), кандидат наук з державного управління доцент, доцент кафедри соціальної роботи, супервізор ГО «Міжнародна федерація арттерапії та самореалізації особистості»

Напрями підвищення кваліфікації: формування і розвиток компетентностей, необхідних для здійснення комплексу заходів з надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам у сфері загальної середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: типова програма підготовки (підвищення кваліфікації) надавачів послуг з професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти (Наказ МОН України від 13.09.2024 № 1311).

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

Рецензенти:

Гаманюк Віта, проректор з наукової роботи Криворізького державного педагогічного університету, доктор педагогічних наук, професор;

Франчук Наталя, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методики навчання математики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Перехід до людиноцентричної моделі освіти, що вимагає переосмислення традиційних підходів до професійного розвитку педагога, визначає пріоритетність автономії вчителя та його постійного професійного зростання.

Дана програма є критично важливою для формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах, оскільки супервізія слугує механізмом систематичної рефлексії, самооцінювання та корекції професійної діяльності тощо. Окрім цього, актуальність програми полягає у формуванні корпусу кваліфікованих надавачів супервізійних послуг, здатних імплементувати превентивні та корекційні інтервенції для збереження психологічного благополуччя та професійної резильєнтності педагогів.

Програму розроблено з урахуванням Порядку надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 14.06.2024 № 855, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06.08.2024 за №1201/42546, наказу Міністерства освіти та науки України від 13.09.2024 № 1311 «Про затвердження Типової програми підготовки (підвищення кваліфікації) надавачів послуг з професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти», наказу Міністерства освіти та науки України від 20.09.2024 № 1349 «Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти», наказу Міністерства освіти та науки України від 13.03.2026 № 444 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.09.2024 № 1349», Постанови Кабінету Міністрів України від 05 липня 2024 року № 796 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа (далі – НУШ)» у 2024 році», а також Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН від 29.08.2024 № 1225.

Окрім цього, програма підвищення кваліфікації розроблена відповідно до сучасних вимог професійного розвитку педагогічних працівників, спрямована на формування компетентностей супервізорів для надання професійної підтримки та психологічної допомоги освітянам в умовах реформування української освіти. У Законах України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту» задекларовані поняття професійного розвитку педагогічних працівників (ст. 59 ЗУ «Про освіту»), надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) (п. 2 ст. 54 «Про повну загальну середню освіту»), закладені основи для створення умов щодо розбудови інституту супервізії в Україні.

Цільова група: педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники закладів освіти різних рівнів, наукових та науково-дослідницьких установ,

інших установ та організацій, які надаватимуть професійну підтримку та допомогу педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти.

Обсяг (тривалість). 30 годин (1 кредит ЄКТС). 5 днів інтенсивного навчання або 10 тижнів (по 3 години на тиждень)

Особливості реалізації програми. Програма реалізується за змішаною (blended learning) формою навчання з наступним розподілом:

- синхронне навчання: 18 годин (60 %) – тематичні лекції та презентації, інтерактивні семінари, онлайн-вебінари, практикуми, групові дискусії, супервізійні сесії під наглядом тренера;
- асинхронне навчання: 12 годин (40 %) – аналіз кейсів та відеоматеріалів, самостійне опрацювання матеріалів, інтервізійні групи, форуми.

Форми підвищення кваліфікації. Інституційна форма підвищення кваліфікації із застосуванням дистанційних технологій (змішана форма).

Мета підвищення кваліфікації: професійний розвиток фахівців у сфері загальної середньої освіти, які здійснюють комплекс заходів з надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії).

Завдання підвищення кваліфікації.

- поглиблення й розширення знань фахівців щодо нормативно-правового та організаційно-методичного забезпечення супервізії;
- поглиблення й розширення знань з теорії й практики супервізії у загальній середній освіті;
- формування та розвиток професійних умінь і навичок із здійснення супервізії, зокрема, проектування та реалізації циклу супервізії, вибору ефективних форм і методів супервізії, узагальнення й верифікації результатів та ін.;
- активізація розвитку значущих професійних якостей фахівців, у тому числі мотивації до професійного самовдосконалення, саморегуляції та рефлексії.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться. Підвищення кваліфікації передбачає вдосконалення таких компетентностей, що є спільними для кожної цільової групи, а саме:

- Б.1. Психологічна;
- Б.2. Емоційно-етична;
- Б.3. Компетентність педагогічного партнерства;
- Г.1. Прогностична;
- Д.1. Здатність до навчання впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації. Після завершення програми учасники будуть здатні:

Знати та розуміти:

- нормативно-правове забезпечення супервізії у загальній середній освіті;
- теоретичні основи та європейські моделі супервізії;
- андрагогічні принципи роботи з дорослими
- етичні стандарти роботи з дорослими;
- характеристики профілю супервізора;
- вимоги до основних документів для забезпечення супервізії;
- етапи організації супервізії та характеристики супервізійного циклу.

Вміти:

- проектувати та реалізовувати цикл супервізії;
- застосовувати різні форми та методи супервізії відповідно до потреб;
- використовувати техніки активного слухання та емпатійної підтримки;
- фасилітувати процеси професійної рефлексії;
- документально оформлювати супервізійний процес;
- діагностувати професійні потреби педагогів;
- проводити індивідуальні та групові супервізійні сесії;
- розробляти індивідуальні плани професійного розвитку.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації.

Вид контролю	Компонент	Зміст / завдання	Мак. бали	Критерії оцінювання
Поточний контроль				
Участь у навчально-практичній діяльності	Активність під час занять	Участь у обговореннях, вправах, супервізійних сесіях, груповій роботі	20	- змістовність висловлювань (0–5) - професійна аргументація (0–5) - включеність у групову роботу (0–5)

				- дотримання етичних норм (0–5)
Практичні завдання	Практичне завдання 1	Тема з переліку практичних завдань (П.3.1.)	6	- відповідність завданню (0–2) - логічність і структура (0–1) - застосування теорії (0–2) - обґрунтованість (0–1)
	Практичне завдання 2	Тема з переліку практичних завдань (П.3.1.)	6	ті ж критерії
	Практичне завдання 3	Тема з переліку практичних завдань (П.3.1.)	6	ті ж критерії
	Практичне завдання 4	Тема з переліку практичних завдань (П.3.1.)	6	ті ж критерії
	Практичне завдання 5	Тема з переліку практичних завдань (П.3.1.)	6	ті ж критерії
Рефлексія	Рефлексивний щоденник	Не менше 5 записів (досвід, інсайти, професійні висновки)	10	- регулярність (0–3) - глибина рефлексії (0–3) - зв'язок із практикою (0–2) - усвідомлення змін (0–2)
Підсумковий контроль				
Захист супервізійного кейсу	Презентація супервізійного кейсу	Презентація (10–15 хв): опис ситуації, запит, аналіз, модель супервізії, рекомендації	25	- структура і логіка (0–5) - глибина аналізу (0–5) - застосування моделей (0–5) - практична доцільність (0–5) - етичність (0–5)
Контроль	Підсумкови	Тестування з	15	1 правильна

засвоєння теоретично го матеріалу	й тест (15 запитань)	теоретичного матеріалу		відповідь = 1 бал
ВСЬОГО:			100	

Документ про підсумки підвищення кваліфікації. Сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка з присвоєнням 1 кредиту ЄКТС.

Вартість: 750 грн

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено формування корпусу кваліфікованих надавачів супервізійних послуг, здатних імплементувати превентивні та корекційні інтервенції для збереження психологічного благополуччя та професійної резильєнтності педагогів.

Особливістю програми є її розроблення відповідно до сучасних вимог професійного розвитку педагогічних працівників та фокусування на формуванні компетентностей супервізорів для надання професійної підтримки та психологічної допомоги освітянам в умовах реформування української освіти.

Самостійна робота передбачає складання професійного профілю супервізора з аналізом сильних сторін та зон розвитку.

Підсумкові заходи передбачають презентацію супервізійного кейсу (25% підсумкової оцінки), підсумковий тест, що складається із 15 тестових завдань (15% підсумкової оцінки). 60% підсумкової оцінки – це активність під час занять (20%), виконання практичних завдань (30%), ведення рефлексивного щоденника (10%).

Зміст програми складається з 2 модулів та 6 взаємопов'язаних тем. Учасники, які успішно пройшли навчання та виконали підсумкові заходи, отримають свідоцтво/сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 годин, з них: 8 годин – лекційні заняття, 16 годин – практична робота, 5 годин – самостійна робота, 1 година – контрольні заходи.

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУПЕРВІЗІЇ У ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ					
Тема 1.1. Теоретичні нормативно-правові та ціннісні засади супервізії	2	2	1	-	5

Тема 1.2. Андрагогічний підхід у супервізії	2	2	-	-	4
Тема 1.3. Професійна компетентність супервізора	2	2	1	-	5
Разом за модулем 1	6	6	2	-	14
МОДУЛЬ 2. СУПЕРВІЗІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ					
Тема 2.1. Принципи, методи та форми супервізії	2	2	-	-	4
Тема 2.2. Процедура організації здійснення супервізії	-	4	1	-	5
Тема 2.3. Документальне забезпечення супервізії	-	4	2	-	6
Разом за модулем 2	2	10	3	-	15
ПІДСУМКОВА АТЕСТАЦІЯ					
Презентація супервізійного го	-	-	-	0,5	0,5

кейсу					
Підсумковий тест	-	-	-	0,5	0,5
УСЬОГО:	8	16	5	1	30
Відсоток загального обсягу	27%	53%	17%	3%	100%

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУПЕРВІЗІЇ У ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ (14 годин)

Тема 1.1. Теоретичні, нормативно-правові та ціннісні засади супервізії (5 годин).

Огляд законодавства України: ЗУ «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Порядок надання професійної підтримки (Наказ МОН №855 від 14.06.2024). Сутність супервізії, її відмінність від менторингу, коучингу, наставництва. Функції супервізії: освітня, підтримуюча, нормативна, управлінська. Європейські стандарти супервізії (ANSE – Association of National Organisations for Supervision in Europe). Компетентнісна рамка супервізора відповідно до міжнародних стандартів. Етичний кодекс супервізора: конфіденційність, межі відповідальності, етичні ділеми.

Тема 1.2. Андрагогічний підхід у супервізії (4 години)

Основні положення сучасної андрагогіки за М.Ноулзом. Специфіка навчання дорослих: самостійність, досвід, мотивація, практична орієнтація. Принципи андрагогіки в супервізії: розуміння потреб дорослих, стимулювання до саморозвитку. Врахування професійного досвіду та індивідуальних особливостей педагогів.

Тема 1.3. Професійна компетентність супервізора (5 годин)

Професійний стандарт супервізора в освіті. Ключові компетентності: комунікативна, рефлексивна, діагностична, фасилітаційна. Супервізор як лідер та агент змін. Емоційний інтелект та емпатія в супервізії. Профілактика професійного вигорання супервізора. Супервізія супервізорів: підтримка професійного розвитку.

МОДУЛЬ 2. СУПЕРВІЗІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ (15 годин)

Тема 2.1. Принципи, методи та форми супервізії (4 години)

Принципи супервізії відповідно до концепції НУШ (людиноцентризм та повага до особистості; доступність та інклюзивність; академічна доброчесність та свобода; добровільність та партнерство; об'єктивність та прозорість; сприяння навчанню впродовж життя). Методи супервізії та їх

застосування (бесіда та структуроване інтерв'ю; консультування та коучинг; спостереження; опитування та анкетування; аналіз документів та портфоліо; відеоаналіз педагогічної діяльності). Форми організації супервізії.

Тема 2.2. Процедура організації і здійснення супервізії (5 годин)

Етапи проведення супервізійної сесії. Підготовчий етап (технологія проведення первинної зустрічі; діагностика професійних потреб педагога (SWOT технологія, колесо компетентностей тощо); укладання супервізійного контракту; планування циклу супервізії). Основний етап (проведення супервізійної сесії: структура, динаміка; техніки активного слухання та емпатійного реагування; робота з опором та психологічними захистами; надання конструктивного зворотного зв'язку (модель SBI – Situation-Behavior-Impact). Заключний етап (техніки узагальнення та рефлексії; верифікація результатів супервізії; планування подальшого професійного розвитку; завершення супервізійних відносин).

Тема 2.3. Документальне забезпечення супервізії (6 годин)

Вхідна документація. Оформлення запиту на проведення супервізії. Складання договору про надання супервізійних послуг. Розробка плану-графіка проведення супервізії. Форми інформованої згоди та конфіденційності.

Звітна документація. Ведення журналу супервізійних сесій. Складання проміжних та підсумкових звітів. Оформлення актів здачі-приймання послуг. Видача свідоцтв про проходження супервізії. Формування портфоліо супервізора.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

- аналіз нормативних документів МОН щодо супервізії;
- порівняльний аналіз моделей супервізії: розвивальна, інтегративна, рефлексивна, системна;
- розбір етичних кейсів у супервізійній практиці;
- адаптація європейських стандартів до українського освітнього контексту.
- вправи на визначення освітніх потреб дорослих;
- техніки роботи з опором та мотивацією педагогів;
- розробка індивідуальних траєкторій професійного розвитку;
- моделювання супервізійних ситуацій з урахуванням андрагогічних принципів.

- самодіагностика компетентностей супервізора (за шкалою ANSE);
- вправи на розвиток емоційного інтелекту;
- техніки самопідтримки та відновлення ресурсів;
- розробка індивідуального плану професійного розвитку супервізора.
- відпрацювання технік структурованого спостереження;
- моделювання різних форм супервізійних сесій;
- вправи на вибір оптимальних методів для різних ситуацій;
- розробка критеріїв ефективності супервізії.
- розробка плану проведення супервізійного циклу для конкретного випадку;
- підготовка інструментів для діагностики професійних потреб.
- розробка пакету документів для власної супервізійної практики;
- створення шаблонів основних документів.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

- вивчення Порядку надання професійної підтримки педагогічним працівникам;
- ознайомлення з документами ANSE та EMCC (European Mentoring and Coaching Council).
- складання професійного профілю супервізора;
- аналіз власних сильних сторін та зон розвитку.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення: 30.04.2026).
2. Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників: постанова Кабінету Міністрів України від 29 лип. 2020 р. № 672. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020-п> (дата звернення: 30.04.2026).
3. Про затвердження Порядку надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії): наказ Міністерства освіти і науки України від 14.06.2024 № 855. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE42546> (дата звернення: 30.04.2026).
4. Про затвердження Типової програми підготовки (підвищення кваліфікації) надавачів послуг з професійної підтримки та допомоги

- педагогічним працівникам (здійснення супервізії): наказ Міністерства освіти і науки України від 13.09.2024 № 1311. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 30.04.2026).
5. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 30.04.2026).

Основна література

1. Венгловська О., Гладкова Г., Новик І. Методичні рекомендації щодо надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії). Київ: УІРО, 2024. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/metodychni-rekomendacziyi-shhodo-zdijsnennya-superviziyi-mon.pdf> (дата звернення: 30.04.2026).
2. Новик І., Борисенко Ю., Венгловська О. та ін. *Підготовка супервізорів для закладів загальної середньої освіти: навчально-методичний комплект*. Київ: УІРО, 2024. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/superviziya.-komplekt.pdf> (дата звернення: 30.04.2026).
3. Горбенко І., Королюк С., Федоренко О. *Підготовка тренерів для навчання супервізорів у сфері загальної середньої освіти: керівництво*. Київ: УІРО, 2024. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/pidgotovka-treneriv-v2-final.pdf> (дата звернення: 30.04.2026).
4. Борисенко Ю., Венгловська О., Гладкова Г. та ін. *Учительський ангрейд: самооцінювання професійної діяльності*. Київ: УІРО, 2024. URL: <https://uied.org.ua/uchytelskyj-apgrejd-samooczinyuvannya-profesijnoyi-diyalnosti/> (дата звернення: 30.04.2026).
5. Мушкевич М. І. *Супервізія: навчальний посібник*. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 188 с.

Додаткова література

1. Davys A., Beddoe L. *Best Practice in Professional Supervision*. London: Jessica Kingsley Publishers, 2021. 240 p.
2. World Health Organization. *Doing What Matters in Times of Stress: An Illustrated Guide*. Geneva: WHO, 2020. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240003927> (дата звернення: 30.04.2026).
3. Супервізія не ревізія: порадник для освітян. Київ: УІРО, 2025. URL: <https://uied.org.ua/2025/09/14030/> (дата звернення: 30.04.2026).

4. Інструменти супервізії в освітньому процесі: методичні матеріали. Київ: УІРО, 2024. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/3_instrumenty-superviziyi.pdf (дата звернення: 30.04.2026).
5. Аналітичні матеріали щодо впровадження супервізії в освіті. Київ: УІРО, 2025. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2025/06/uied-232-30.05.2025.pdf> (дата звернення: 30.04.2026).